

Foutloos Nederlands

Gemeente Leiden

Jany Pons– www.focusoptekst.nl

Programma ochtend (spelling)

Dictee: 30 woorden

- ✓ Hoofdlettergebruik
- ✓ Aaneenschrijven of koppelteken
- ✓ Tussenletter-n
- ✓ Meervouds-s
- ✓ C of k?
- ✓ De d's en dt's
- ✓ Engelse werkwoorden

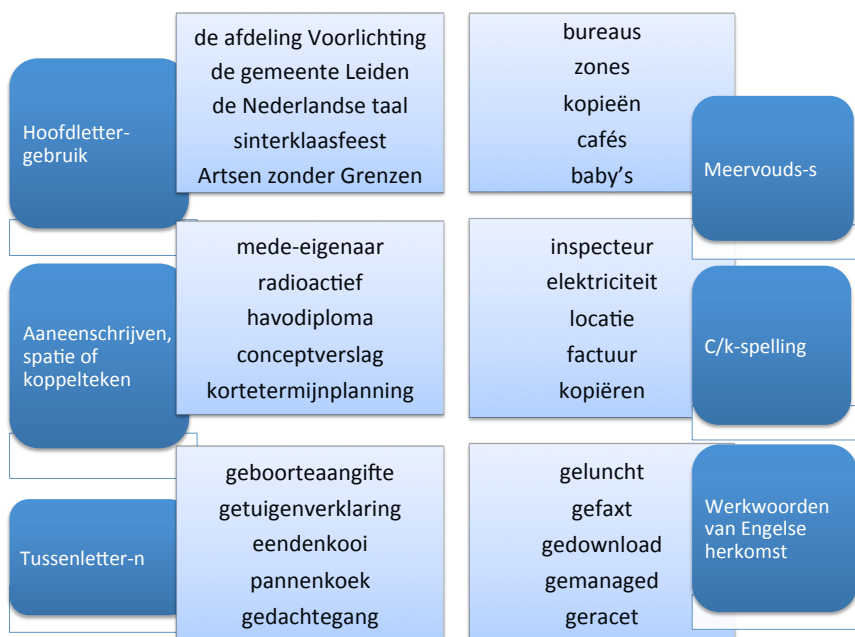
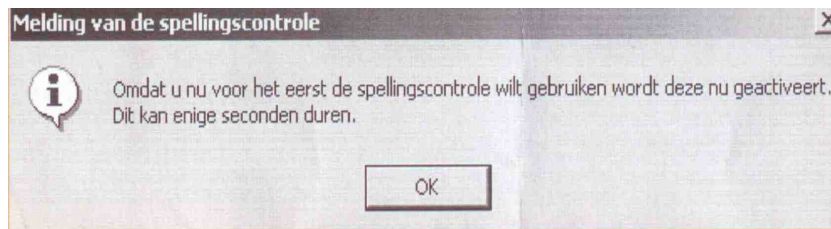
10-woorden-dictee

geboorteaangifte
bruinebonensoep
getuigenbankje
radioactief
mede-eigenaar
mutatieonderhoud
fases
gemanaged
gedownload
geracet

Correct spellen: belangrijk?

Vlgonen een oznrdeek op een Eglnese uvinretsiet mkaat het neit uit in wlkee vloogdre de ltteers in een wrood saaln, het einge wat blegnaijrk is, is dat de eretse en de ltaatse ltteer op de jjutse patals saaln. De rset van de ltteers mgoen wllikueirg gpletaast wdoren en je knut vrelvogens gwoeon lzeen wat er saatt. Dit kmot omdat we neit ekle ltteer op zcih lzeen maar het wrood als gheel. Noiot meer zroegn om je slpeutfoen!

De spellingcontrole...?

Hoofdletters

- Namen
de afdeling Voorlichting, de heer Janssen, het Olympisch Comité, Peugeot, de Jaarbeurs, de gemeente Leiden
- Feesten en kalenderaanduidingen
Goede Vrijdag, Suikerfeest, Moederdag (maar: samenstellingen met kleine letter: paasontbijt, sinterklaasfeest)
- Namen van talen en aardrijkskundige aanduidingen
Engels, Frans, Noord-Hollands

Aaneenschrijven, spatie of koppelteken?

Hoofregel

Schrijf samengestelde woorden altijd aan elkaar.

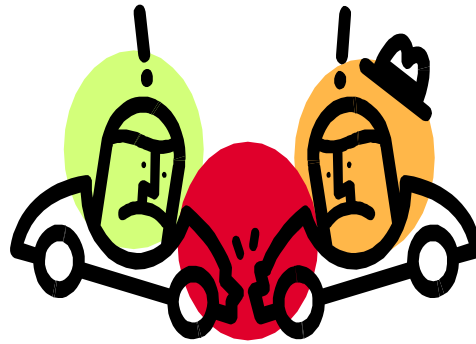
Voorbeelden

liftdeur, bureaulamp, kastanjeboom, hoofdingang, koffiekopje, avondklok, achteringang, fietspomp, directiesecretaresse, postbus, ochtendhumeur.

Is het woord moeilijk leesbaar door KLINKERBOTSING?

- aa, ae, ai, au, ee, ei, eu, ie, oe, oi, oo, ou, ui, uu -

autoongeluk
renteinkomsten
studieuren
girooverzicht
themaavond
douaneunie
horecaetablisement
caféeigenaar
accuimport
roeiequipe
antibioticainjectie
zeeeend

Klinkerbotsing: koppelteken

auto-ongeluk
rente-inkomsten
studie-uren
giro-overzicht
thema-avond
douane-unie
horeca-etablisement
café-eigenaar
accu-import
roei-equipe
antibiotica-injectie
zee-eend

Geen koppelteken nodig

ao: cameraopstelling

ea: suppletieaangifte

ia: antiapartheid

iji: rijinstructeur

uo: menuoptie

ue: bureaueigenaar

io: skiongeluk

iu: miniurn

oa: fotoalbum

ua: milieuactivist

eo: licentieovereenkomst

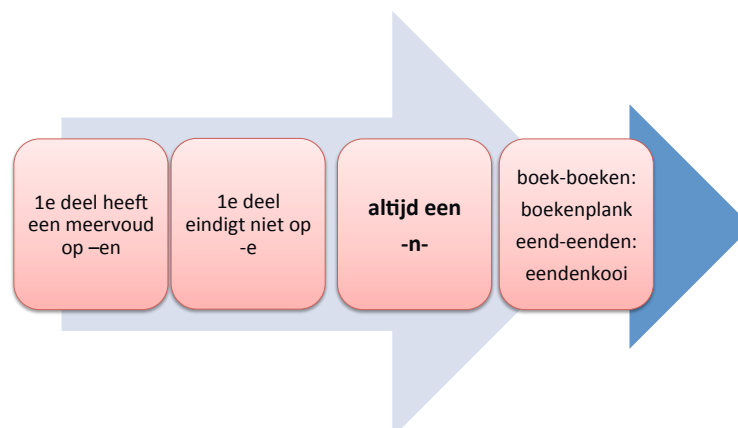
Engelstalige woordgroepen

- Schrijf aaneen als er één hoofdklemtoon is:
allrisk, baseball, freelance, offshore, online, parttime, smalltalk, lookalike
- Schrijf los als de klemtoon op beide woorden kan vallen:
direct mail, happy end, total loss, joint venture

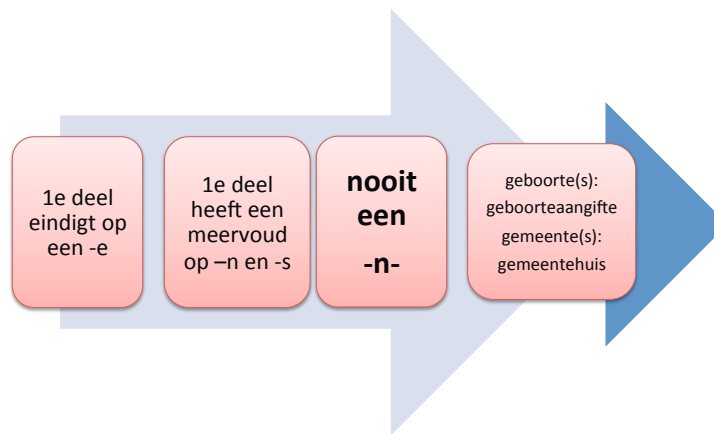
vervolg Engelse woordgroepen

- Samenstellingen die eindigen op een voorzetsel, krijgen koppelteken
back-up, drive-in, spin-off, lay-out, top-down
- Ook bij gelijkwaardige delen een koppelteken:
rock-'n-roll, ups-and-downs

Hoofregel voor de tussen-n

1e deel eindigt op -e

Voorbeelden zonder - n -

- aannamebeleid
- geboorteangifte
- gemeenteambtenaar
- aangiftebiljet
- behoefteonderzoek
- waardetransport
- cassettebandje
- aspergesoep
- gedachtegang
- vreugdevuur
- secretaressedag

Let op: wel een –e, toch een tussen-n!

- getuigenverklaring
- beklaagdenbank
- invalidenwagentje
- ouderenbond
- voorwaardenscheppend

Reden: deze woorden hebben géén meervouds-s.

Uitzonderingsregels

1. Van het eerste deel bestaat er maar één: *zon, maan, hel, Koningin*
2. Het eerste deel heeft een versterkende betekenis: *beresterk, reuzeleuk*
3. De samenstelling is al heel oud (versteend).
Vaak is één van de delen los niet meer herkenbaar: *bruidegom, klerelijer, nachtegaal, ledemaat, duimelot, elleboog*

Met een c of q

☐ fiscus	☐ carrosserie	☐ inspectie	☐ compromis
☐ capaciteit	☐ product	☐ consequent	☐ concept
☐ focus	☐ cassatie	☐ contact	☐ aspect
☐ capsule	☐ publicatie	☐ clauseule	☐ conflict
☐ indicatie	☐ cassette	☐ cliché	☐ controle
☐ caravan	☐ catalogus	☐ cliënt	☐ cadeau
☐ insect	☐ selectie	☐ code	☐ direct
☐ inspecteur	☐ structuur	☐ actief	☐ café
☐ locatie	☐ circa	☐ comfort	☐ effect
☐ carrière	☐ traject	☐ actueel	☐ cafetaria
☐ object	☐ correct	☐ actie	☐ factor

Al heel lang met een k.....

☐ kerosine	☐ kopiëren	☐ kadaver	☐ kantine
☐ anekdote	☐ fotokopie	☐ kroket	☐ riskeren
☐ cirkel	☐ korporaal	☐ kajak	☐ karbonade
☐ klassiek	☐ frikadel	☐ lokaliseren	☐ sekte
☐ dokter (maar: doctor)	☐ korset	☐ kalender	☐ kardinaal
☐ kliniek	☐ helikopter	☐ lokaal	☐ karikatuur
☐ kolonie	☐ kostuum	☐ kaliber	☐ traktaat
☐ elektrode	☐ kabinet	☐ kosmos	☐ karma
☐ kopie	☐ krediet	☐ kalibreren	☐ traktatie
☐ elektriciteit	☐ kadaster	☐ oktober	☐ karton
	☐ kritiek (maar: criticus)	☐ kandidaat	☐ vakantie
		☐ praktijk	

De d/t-driesprong

1. Staat de zin in de onvoltooid tegenw. tijd?
 Stam of stam plus t.
2. Gaat het om de verleden tijd of een voltooid deelwoord?
 XTC-KoFSCHiP
3. Gaat het om een bijvoeglijk naamwoord?
 Zo kort mogelijk opschrijven.

D of T?

- Hij vergrootte de foto. De foto is vergroot.
De vergrote foto.
- Wij braadden de kip. De kip is gebraden.
De gebraden kip.
- Zij betaalde de rekening. De rekening is betaald.
De betaalde rekening.
- Zij haatten de dictator. De dictator werd gehaat.
De gehate dictator.

D of T?

werken

- ik werk
- jij werkt --- werk jij?
- hij/zij/het werkt
- wij/jullie/zij werken

Verleden tijd: -te
voltooid deelwoord: gewerkt
(Hij heeft gewerkt.)

Bijv. nw: de gewerkte uren

beloven

- ik beloof
- jij belooft --- beloof jij?
- hij/zij/het belooft
- wij/jullie/zij beloven

Verleden tijd: -de
voltooid deelwoord: beloofd
(Hij heeft het beloofd.)

Bijv. nw: de beloofde cadeaus

Programma middag Grammaticale valkuilen

1. De uitbreidende of beperkende bijzin
2. Een aantal is of zijn: enkelvoud of meervoud
3. Hun of hen
4. De foutieve beknopte bijzin
5. Als/dan
6. Tautologie, pleonasme, contaminatie

Uitbreidend of beperkend

- Sinaasappels, die vitamine C bevatten, zijn gezond.
- Sinaasappels die met kwik zijn ingespoten, zijn giftig.
- Studenten, die meestal krap bij kas zitten, kunnen zich zoiets niet snel veroorloven.
- Studenten die hard studeren, weten meestal wat ze willen.

Uitbreidend of beperkend

- De jongens (,) die te laat waren, kregen straf.
- De facturen (,) die geaccordeerd zijn, staan genummerd in de bijlage.

REGEL: enkelvoud of meervoud?

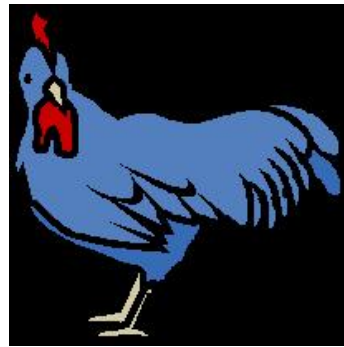
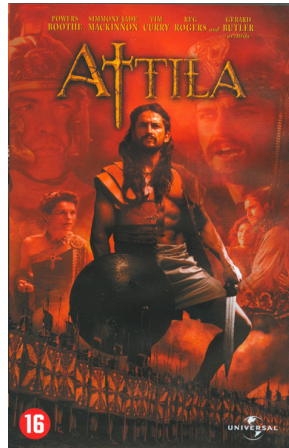
Het gezegde volgt het getal van dat deel van het onderwerp dat de meeste nadruk heeft.

- Een groot aantal mensen deelt mijn mening.
- Een aantal ontevreden studenten kwamen luidruchtig klagen.
- Een aantal nieuwe maatregelen, die overigens hard nodig waren, zijn snel ingevoerd.

Afstand tussen onderwerp en gezegde:

- De berichten over de komst van een nieuw asielzoekerscentrum aan de rand van de gemeente gevolgd door het protest van de bewoners, zorgden voor veel onrust.

Hun of hen?

Hun of hen?

- **REGEL:**
- Schrijf HUN als het een meewerkend voorwerp is (zonder voorzetsel)
- Schrijf HEN als het een lijdend voorwerp is.
- Schrijf HEN na een voorzetsel.

HUN of HEN?

- De actievoerder overhandigde hun de handtekeningenlijst.
- De actievoerder overhandigde aan hen de handtekeningenlijst.
- De actievoerder sloeg hen tegen de grond.

HUN of HEN?

- Dat hebt u niet horen zeggen.
- Dat hebt u hen niet horen zeggen.
- Wij geven een nieuwe kans.
- Wij geven hun een nieuwe kans.
- Wij geven aan hen een nieuwe kans.

De beknopte bijzin

- Luid zingend werden de aardappelen geschild.
- Bijgaand sturen wij u alle documenten toe.
- Onderstaand berichten wij u, dat...

REGEL: Het onderwerp van de beknopte bijzin moet gelijk zijn aan dat van de hoofdzin.

Dan / Als

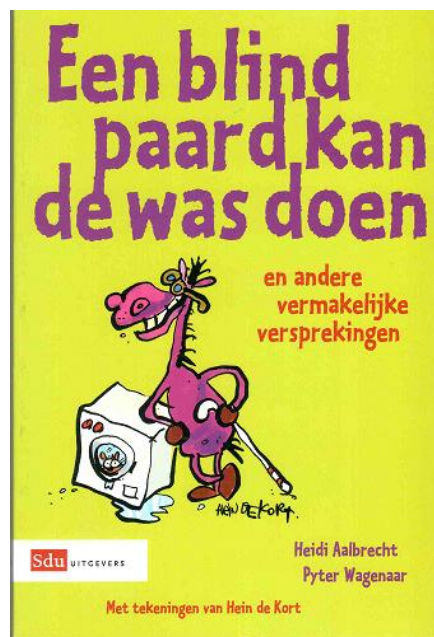
REGEL: Na een vergrotende trap: DAN
Bij een vergelijking: ALS

Zij is groter hij.
Zij is groter dan hij.

Zij is even groot hij.
Zij is even groot als hij.

Tautologie en pleonasme

- Ik ben helaas gedwongen u dit te moeten meedelen.
- Daarom is het dan ook nodig extra op te letten.
- Ik heb dit opgenomen met mijn medecompagnons.
- De oppositie had kritiek op de al te overhaaste besluitvorming.
- De scholen tekenden een wederzijdse overeenkomst.
- Het lijkt mij beter om de vergadering tot later uit te stellen.

DAT of WAT?

- REGEL: *Dat* verwijst naar een zelfstandig naamwoord, *wat* verwijst naar iets onbepaalds of een (bij)zin.
- Ik kreeg een boek dat ik leuk vond.
- Ik kreeg een boek, wat ik leuk vond.
- Zij hebben alles zij maar wensen.
- Zij hebben alles wat zij maar wensen.

DAT of WAT?

- Na een overtreffende trap:
 - Dat is het besteme de laatste tijd is overkomen.
 - Dat is het beste wat me de laatste tijd is overkomen.
- Niet als het om een bijv. nw. gaat:
 - Dat is het beste boek ik de laatste tijd las.
 - Dat is het beste boek dat ik de laatste tijd las.

Verwijzen

- Houd het geslacht in de gaten!

Het afdelingshoofd, dat....

De commissie en haar leden.

Het bestuur en zijn leden.

Taal op internet

- www.beterspellen.nl
- www.onzetaal.nl/taaladvies
- taaladvies.net

Aaneenschrijven, streepje of spatie

1. Armani-jasje
2. havo 2-leerling
3. oer-Hollands
4. wc-eend
5. zee-eend
6. zwart-witfoto
7. jojo-effect
8. suppletieaangifte
9. RTL4-presentator
10. bottebijnmaatregel

Tussenletter-n

1. bruidegom
2. groentesoep
3. takkewijf
4. heggenschaar
5. aangiftedossier
6. lendenbiefstuk
7. apetrots
8. hellepoort
9. wespentaille
10. eendenei

Meervouds-s

1. niveaus
2. tantes
3. kiwi's
4. pro's en contra's
5. cafés
6. kangoeroes
7. abonnees
8. douches
9. lolly's
10. playboys

C-k-spelling

- product
- korset
- fotokopie
- circulaire
- controle
- klassiek
- publicatie
- insect
- project
- lokaal

Werkwoorden van Engelse herkomst

- gepusht
- gehockeyd
- gebungeejumpt
- gebarbecued
- gebingood
- getimed
- gebrainwasht
- gestagedived
- gepland
- ingetaket